

13 באוקטובר 2016

העוינות כלפי ישראל ממשיכה להוות יסוד חשוב ובלתי-מתפשר במדיניות החוץ האיראנית ד"ר רז צימט

כרזה אנטי-ישראלית: "ישראל צריכה להימחק מהעולם" (אירנ"א, 1 ביולי, 2015).

כללי

1. "מתקפת החיוכים" הדיפלומטית מאז בחירתו של חסן רוחאני לנשיאות איראן בקיץ 2013, והסכם הגרעין שנחתם בין איראן למעצמות המערב בקיץ 2015, העלו את השאלה **האם תיתכן התמתנות במדיניות האיראנית ביחס לישראל**. מדיניות איראן מונחית אומנם על-ידי חזון אידיאולוגי מהפכני, אך המשטר האיראני כבר הוכיח בעבר את נכונותו לאמץ גישה פרגמטית המבוססת גם על שיקולים אסטרטגיים הקשורים לאינטרסים לאומיים ופוליטיים. **אלא שהמדיניות האיראנית ביחס לישראל בעידן רוחאני משקפת המשכיות אסטרטגית.**

2. הנשיא רוחאני אומנם אימץ רטוריקה מתונה יותר ביחס לישראל לעומת קודמו בתפקיד, והוא אינו מציב את הנושא הישראלי בראש סדר העדיפויות של הממשל האיראני. אולם הנשיא אינו הסמכות העליונה במערכת הפוליטית האיראנית וניכר, **כי במדיניות האיראנית כלפי ישראל בהובלת המנהיג העליון ומשמרות המהפכה לא חל כל שינוי**. תגובתם התקיפה של בכירים איראנים לכל רמיזה אפשרית לשינוי במדיניות כלפי ישראל מצביעה על כך, **שהעוינות הבסיסית כלפי ישראל נותרה אחד היסודות העקביים והבלתי-מתפשרים במדיניות הרשמית של הרפובליקה האסלאמית**. בכירים בצמרת האיראנית, ובראשם המנהיג העליון, עלי ח'אמנאהי, ממשיכים לבטא בהצהרותיהם בשנה האחרונה גישה אנטי-ישראלית חריפה הקוראת במוצהר להשמדתה של ישראל.

3. העוינות לישראל ממשיכה להוות מרכיב חשוב בתפיסת המשטר האיראני ובנושא זה ניכר **קונצנזוס כמעט מוחלט** מצד הזרמים השונים הפועלים במערכת הפוליטית האיראנית. איומים מפורשים נגד ישראל נשמעים גם מצד בכירים במערכת הצבאית האיראנית במקביל להמשך העיסוק האיראני בפיתוח תוכנית הטילים ארוכי הטווח. יחד עם זאת, בשולי השיח הציבורי המתנהל באיראן ניתן להבחין בניצנים של שינוי מסוים כלפי ישראל. אולם שינוי זה מוגבל לחוגים נטולי השפעה של ממש על עיצוב המדיניות האיראנית, ובהם מספר אינטלקטואלים המזוהים עם המחנה הפרגמטי.

4. העוינות מצד איראן כלפי ישראל אינה מתבטאת רק בהצהרות, כי אם גם במעשים. איראן ממשיכה במאמצייה לעודד, לקדם ולסייע לפעילות טרור נגד ישראל מצד ארגוני טרור פלסטינים ומצד חזבאללה. זאת, על אף ההתפתחויות בעיראק ובסוריה המחייבות אותה בשנים האחרונות להשקיע את עיקר מאמצייה בבלימת דאעש ובהגנה על משטר הנשיא אסד. אילוצים אלו מגבילים אומנם במידה ניכרת את יכולתו של כוח קדס לקדם את יעדי המשטר האיראני מול ישראל והזירה הפלסטינית, אולם למרות זאת הוא ממשיך לקדם פעולות טרור נגד ישראל, אף כי בשלב זה בהיקף נמוך.

5. חרף המשבר ביחסים בין איראן לחמאס מאז תחילת מלחמת האזרחים בסוריה נותרה המחויבות האיראנית לסייע למאבק הצבאי הפלסטיני נגד ישראל ללא שינוי. בכירים איראנים שבו וביטאו בשנה האחרונה את מחויבותם להמשך הסיוע האיראני לפלסטינים, במיוחד לנוכח ההסלמה המחודשת בעימות הישראלי-פלסטיני. הסיוע הכספי האיראני לפלסטינים נמשך, אף הוא. בשנה האחרונה הצהירו בכירים איראנים על כוונת איראן להעביר סיוע כספי למשפחות פלסטיניות שקרוביהם נהרגו על-ידי ישראל. בתוך כך נמשך גם הסיוע איראני רחב ההיקף לחזבאללה, שנועד בחלקו לבניית תשתית צבאית בלבנון, בדגש על מערך הרקטות, שנועדה להיות מופעלת בבוא היום נגד ישראל, בהתאם לאינטרסים איראנים. הסיוע לחזבאללה כולל סיוע כספי הנאמד בכ-200 מיליון דולרים לשנה. בנוסף לכך איראן מעניקה לחזבאללה אמצעי לחימה, מודיעין, סיוע לוגיסטי וסיוע למערכת המסועפת של המוסדות החברתיים של חזבאללה (חסן נצראללה בנאומו מה-24 ביוני 2016: "תקציב חזבאללה, משכורות, כספים, אוכל, שתייה, נשק, כל אלה מגיעים מאיראן... כל עוד יש באיראן כסף יש לנו כסף").

6. גם בסוריה פועלת איראן לטיפוח תשתיות טרור ברמת הגולן מול החזית הישראלית באמצעות התארגנויות טרור מקומיות הפועלות באזור, תוך ניצול החלל הריק, שנוצר בעקבות אובדן השליטה של המשטר הסורי. איראן נכשלה עד כה במאמצייה לבסס תשתיות טרור משמעותיות בגולן. אולם הדבר נובע בעיקר ממאמצי סיכול מתמשכים של ישראל ומן הצורך האיראני לרכז את עיקר מאמצייה הלחימה של משמרות המהפכה והכוחות השיעים הפועלים בחסותם למערכה באזור חלב, הנתפסת עתה ע"י איראן כיעד בעדיפות ראשונה.

7. הסכם הגרעין לא זו בלבד שלא חולל שינוי במדיניות איראן כלפי ישראל אלא במידה רבה אף מעודד את המשטר האיראני להדגיש עוד יותר את עוינותו לישראל כאחד ה"דגלים" המשמשים אותו להוכחת נאמנותו האידיאולוגית לערכי המהפכה האסלאמית. זאת ועוד, הסכסוך הישראלי-ערבי מספק לאיראן הזדמנות להפגין את מנהיגותה האזורית ולגייס את תמיכת דעת הקהל מבית ומחוץ באמצעות העוינות המופגנת כלפי ישראל. כל זאת בלי שאיראן נדרשת לשלם מחיר גבוה על מדיניותה האנטי-ישראלית. יש לצפות, לפיכך, כי המשטר האיראני ימשיך להציב את ההתנגדות לישראל במקום מרכזי במדיניות החוץ שלו. יכולתה של איראן לקדם את יעדיה האנטי-ישראלים תלויה, עם זאת, בנסיבות הגיאוגרפיות, בעתיד קשריה עם הארגונים הפלסטינים, במיוחד חמאס, ובהתפתחויות בזירות הלחימה המרכזיות בהן מעורבת כיום איראן, ובראשן סוריה ועיראק.

פירוט

מדיניות איראן בעידן חסן רוחאני ובעקבות הסכם הגרעין

8. "מתקפת החיוכים" הדיפלומטית מאז בחירתו של חסן רוחאני לנשיאות איראן בקיץ 2013 והסכם הגרעין, שנחתם בין איראן למעצמות המערב בקיץ 2015, העלו את השאלה האם תיתכן התמתנות במדיניות האיראנית ביחס לישראל. מדיניות איראן אינה מונחית רק על-ידי חזון אידיאולוגי מהפכני אלא גם משיקולים אסטרטגיים הקשורים לאינטרסים לאומיים ופוליטיים. המשטר האיראני כבר הוכיח בעבר במספר הזדמנויות את נכונותו לאמץ גישה פרגמטית ולהתפשר ביחס לתפיסותיו המהפכניות כאשר האינטרסים הלאומיים מחייבים זאת. כך, למשל, נמנעה איראן מסיוע למוסלמים הנתונים תחת דיכוי ברחבי העולם, ובהם הצ'צ'נים ברוסיה והאויגורים במערב סין, כאשר הנסיבות הגיאוגרפיות אסטרטגיות חייבו זאת.

9. אפילו ביחס לארצות-הברית חל שינוי מסוים במדיניות איראן לאחר שנים בהן נחשב עצם הדיאלוג עם "השטן הגדול" לטאבו. המשטר האיראני מתעקש אומנם גם כיום לשמר את האיבה הבסיסית כלפי ארצות-הברית, מסרב לנורמליזציה עימה וממשיך במדיניותו המתריסה כלפיה, ובכלל זה הסלמת האיום הימי נגד כוחות אמריקאים במפרץ הפרסי ומעצר אזרחים בעלי אזרחות כפולה איראנית-אמריקאית. בסירובו העיקש של המנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי, להידבר עם ארצות-הברית נוצרו, עם זאת, במהלך השנים בקיעים שהתרחבו בשנים האחרונות לכדי משא ומתן ישיר בסוגיית הגרעין ואף לשיחות מזדמנות בסוגיות אזוריות.

10. לעומת זאת, ביחס לישראל ניכרת המשכיות אסטרטגית. הנשיא רוחאני אימץ אומנם רטוריקה מתונה יותר ביחס לישראל לעומת קודמו בתפקיד, מחמוד אחמדינז'אד. בניגוד לאחמדינז'אד, נמנע רוחאני בדרך כלל מהצהרות אנטי-ישראליות ואנטישמיות מתלהמות. הוא גם אינו מציב את הנושא הישראלי בראש סולם הקדימויות של הממשל האיראני. אלא שהנשיא אינו הסמכות העליונה במערכת הפוליטית האיראנית וגם אם רוחאני אימץ טון מתון יותר, הרי שבמדיניות האיראנית כלפי ישראל בהובלת המנהיג העליון ומשמרות המהפכה לא חל כל שינוי.

11. בכירים איראנים, ובראשם המנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי, שבו והטיפו גם במהלך השנה האחרונה להשמדת ישראל. כך, למשל, הצהיר ח'אמנהאי בנאום, שנשא בספטמבר 2015, כי ישראל לא תתקיים בתוך 25 שנים וכי גם במהלך תקופה זו לא ייתן לה המאבק האסלאמי מנוח (תסנים, 9 בספטמבר 2015). בכירים נוספים בצמרת הביטחונית האיראנית החרו החזיקו אחריו בעקבות הצהרה זו (פרוט ראו נספח).

12. אימים מפורשים נגד ישראל נשמעו גם מצד בכירים במערכת הצבאית האיראנית במקביל להמשך העיסוק האיראני בפיתוח תוכנית הטילים ארוכי הטווח. במסגרת תרגילי הטילים השנתי, שנערך במרץ 2016, שיגרו כוחות משמרות המהפכה טילים בליסטיים ארוכי טווח בנוכחות מחמד-עלי ג'עפרי (Mohammad Ali Jafari), מפקד משמרות המהפכה. על רקע שיגור הטילים הכריזו בכירי משמרות המהפכה, כי הטילים נועדו כנגד "האויב הציוני" (פארס, 8 במרץ 2016).

טיל נושא כתובת בעברית: "ישראל צריכה להימחק מעל פני האדמה" ששוגר ב-9 במרץ, 2016 (פארס, 9 במרץ 2016).

תגובות איראן לציפיות המערב לשינוי עמדתה כלפי ישראל

13. בראשית אוקטובר 2016 קיים זיגמאר גבריאל, שר הכלכלה וסגן הקנצלרית של גרמניה, ביקור בטהראן לצורך חתימה על הסכמים לשיתוף פעולה כלכלי בין שתי המדינות. ביקורו עורר סערה רבתי באיראן לאחר שבריאיון לעיתון הגרמני דר שפיגל התנה השר הגרמני את נרמול היחסים בין איראן לגרמניה בהכרה איראנית בישראל. בעקבות דברים אלה הצהיר בהראם קאסמי (Bahram Qasemi), דובר משרד החוץ האיראני, כי איראן רואה בהגנה על זכויות העם הפלסטיני חלק קבוע ממדיניות החוץ שלה ולא תסכים לעולם לזנוח את העניין הפלסטיני (Press News, 1 באוקטובר 2016).

14. מחמד ג'ואד זריף (Mohammad Javad Zarif) שר החוץ האיראני שלל מכל וכל את עמדת השר הגרמני והצהיר, כי איראן היא מדינה עצמאית ואין ביכולתה של מדינה אחרת להכתיב לה תנאים. בשיחה עם כתבים אמר זריף, כי מדיניות איראן קבועה ועקרונית וכי הגורמים המבקרים

באיראן מודעים לה היטב (פארס, 2 באוקטובר 2016). ב-4 באוקטובר 2016 דיווחה התקשורת האיראנית, כי זריף נמנע מלהיפגש עם השר הגרמני במחאה על דבריו.

15. **צאדק אמלי לאריג'אני** (Sadegh Amoli Larijani), **ראש הרשות השופטת**, הצטרף, אף הוא, למותחי הביקורת ואמר כי אילו הדבר היה תלוי בו, הוא היה מבטל את ביקורו של גבריאל (מהר, 4 באוקטובר 2016). **מפקד ההתנגדות העממית בזרוע הבסיג' של משמרות המהפכה התייחס** בביטול לדברי השר הגרמני והצהיר, כי **הדוקטרינה האיראנית היא "חיסול ישראל"** וכי היא רוצה שישראל תפסיק להתקיים או בלשונו המילולית: **"אנו רוצים להפריד את ראשה של ישראל מגופה"** (בסיג' ניז, 1 באוקטובר 2016).

16. תגובה איראנית דומה נשמעה באוגוסט 2015 בעקבות ביקורו ההיסטורי של **שר החוץ הבריטי, פיליפ האמונד**, בטהראן. לקראת פגישתו עם הנשיא רוחאני הצהיר האמונד, כי ממשלת איראן הנוכחית פרגמטית יותר כלפי ישראל. הצהרה זו עוררה הכחשה מיידית מצד שלטונות איראן בנוגע לשינוי כלשהו ביחסם לישראל. **עלי-אכבר ולאיתי, יועצו הבכיר של המנהיג העליון לעניינים בינלאומיים**, אמר, כי איראן לעולם לא תכיר בישראל. בפגישה עם מנהיגי דת מפקיסטאן אמר ולאיתי, כי מאמצי המערב לגרום למדינות המוסלמיות להכיר בישראל נכשלו וטוב שכך, מכיוון שהעם הפלסטיני צריך להמשיך ולהילחם עד שהשטחים ייכבשו מחדש. גם **חסיין שיח' אלאסלאם** (Hossein Sheyk holeslam), יועצו של יו"ר המג'לס לעניינים בינלאומיים, הבהיר, כי עמדת איראן ביחס ל"משטר הכובש הציוני" לא השתנתה כלל. **"ישראל צריכה להתחסל וזוהי סיממתנו הסופית"**, אמר שיח' אלאסלאם (פארס, 25 באוגוסט 2015).

17. תגובתם התקיפה והמיידית של בכירים איראנים להתבטאויות של בכירים מהמערב על ציפיותיהם לשינוי במדיניות איראן כלפי ישראל מצביעה על כך, **שהעוינות כלפי ישראל נותרה אחד היסודות העקביים והבלתי-מתפשרים במדיניותה הרשמית של הרפובליקה האסלאמית**. מאז המהפכה האסלאמית אימצה איראן גישה אנטי-ישראלית חריפה הקוראת במוצהר להשמדתה של ישראל. העוינות לישראל מהווה מרכיב חשוב בתפיסת המשטר האיראני ובנושא זה ניכר קונצנזוס כמעט מוחלט מצד הזרמים הפוליטיים השונים בממסד האיראני.

סיוע ועידוד לפעילות טרור נגד ישראל

כללי

18. העוינות מצד איראן כלפי ישראל אינה מתבטאת רק בהצהרות כי **אם גם במעשים. איראן ממשיכה במאמציה לעודד, לקדם ולסייע לפעילות טרור נגד ישראל** על אף ההתפתחויות בעיראק ובסוריה המחייבות אותה בשנים האחרונות להשקיע את עיקר מאמציה בבלימת דאעש ובהגנה על משטר הנשיא אסד. אילוצים אלה מגבילים במידה ניכרת את יכולתו של כוח קדס לקדם את יעדי המשטר האיראני מול ישראל והזירה הפלסטינית.

יחסי איראן עם חמאס והג'האד האסלאמי בפלסטין

19. החל משנות התשעים פעל כוח קדס של משמרות המהפכה לעידוד פיגועים נגד ישראל ולמימוןם והיה מעורב בהברחת אמצעי לחימה לשטחים. הוא סייע למרבית ארגוני הטרור הפלסטינים, ובראשם חמאס והג'האד האסלאמי בפלסטין, בכספים, באימונים ובהדרכה והגיש להם סיוע טכני-מבצעי הכולל ידע לשיפור אמצעי הלחימה שבידיהם. בעקבות השתלטות חמאס על רצועת עזה ביוני 2007 התרחב סיוע זה משמעותית לסדר גודל של כמה מיליוני דולרים לשנה לצרכים צבאיים ותקציביים, לצד סיוע מדיני והסברתי. איראן ראתה בכינון שלטון חמאס מנוף חשוב לניהול המאבק המזוין נגד ישראל ואמצעי לקידום השפעתה בזירה הפלסטינית.

20. **מלחמת האזרחים בסוריה הובילה, עם זאת, לקרע עמוק בין איראן לחמאס.** ההתקוממות בסוריה ערערה את לכידות "ציר ההתנגדות" בהנהגת איראן. בשעה שטהראן העמיקה את מעורבותה בסוריה באמצעות תמיכה במשטרו של בשאר אל-אסד, חמאס הפנתה לאיראן עורף והצהירה על תמיכתה באופוזיציה הסורית. **אכזבת איראן מהתנהלות חמאס הביאה לצמצום משמעותי בהיקף הסיוע לחמאס, אף כי לא להפסקתו המוחלטת.** נפילת שלטון תנועת האחים המוסלמים במצרים בקיץ 2013 עוררה תקוות מחודשות בטהראן בנוגע לאפשרות לשקם את יחסייה עם חמאס. חידוש הקשרים עם חמאס עשוי היה לאפשר לטהראן להשיג דריסת רגל מחודשת ברצועת עזה, להגביר את השפעתה בזירה הפלסטינית ולחזק את לכידות "ציר ההתנגדות". חמאס מצדה הבינה כי היא זקוקה יותר מתמיד לאיראן כמשענת פיננסית ומבצעית, לאחר שאיבדה את המשענת האסטרטגית המצרית.

21. מבצע "צוק איתן" (יולי - אוגוסט 2014) סיפק בידי ההנהגה האיראנית הזדמנות נוספת לבטא את מחויבותה לתמיכה בפלסטינים. במהלך המבצע התייחס גם **קאסם סלימאני, מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה,** להתפתחויות בעזה. במסר פומבי לפלסטינים, שפרסם בתקשורת האיראנית, קבע מפקד כוח קדס ביחס לדרישה לפירוז רצועת עזה שפירוק נשק "ההתנגדות" הוא תעמולה שקרית ואשליה שלא תתממש ושאיפה שישראל תיקח עימה לקבר. הוא הכריז כי "פלסטין היא הר געש שלא ניתן לכבות עד שנשמיד את המשטר הכובש" וכי האירועים בפלסטין ממלאים את לב האיראנים דם, כאב וכעס שיתפרץ על הציונים בבוא העת. "איראן תמשיך בתמיכתה בהתנגדות עד שנהפוך את האדמה, האוויר והיבשה לגיהנום עבור הציונים... אנו מייחלים למות כשאהידים. מות קדושים בדרך לפלסטין ולירושלים היא משאלתו של כל מוסלמי וזוהי גאוותנו. ברגע חשוב זה בהיסטוריה של האומה שלנו, אני קורא לכל האחים להשתמש ברובה, בנשק, בדם ובכבוד שברשותו כדי להגן על האנושיות ועל האסלאם בפלשתין", כתב סלימאני (צראט ניוז, 30 ביולי 2014).

"סלימאני, מאיתנו, תושבי פלסטין", מסר של תמיכה בסלימאני ממזרח ירושלים (דף הפייסבוק Haj.Qasem.Soleimani, 13 באפריל 2015).

22. המשטר האיראני ראה במבצע "צוק איתן" הזדמנות לשקם את יחסי איראן עם חמאס ולשוב ולמלא תפקיד משמעותי יותר בזירה הפלסטינית. הרצון האיראני לנצל הזדמנות זו ניכר היטב בהצהרותיהם של בכירים איראנים, ובראשם עלי ח'אמנהאי, המנהיג העליון. ב-23 ביולי 2014 נשא ח'אמנהאי נאום לרגל "יום ירושלים העולמי" המצוין מדי שנה ביום שישי האחרון של חודש רמצ'אן. מנהיג איראן לא הסתפק בהבעת תמיכה בפלסטינים אלא קרא באופן חריג לחימוש הגדה המערבית. בכירים איראנים נוספים החרו-החזיקו אחריו. **אמיר-עלי חאג'יזאדה, מפקד חיל האוויר של משמרות המהפכה**, הצהיר כי חימוש הפלסטינים בגדה המערבית יזרז את חיסולה של ישראל (פארס, 25 ביולי 2014). זרוע הבסיג' של משמרות המהפכה הודיעה על פתיחת חשבון בנק שנועד לגיוס כספים לחימוש הפלסטינים, בהתאם להנחיית ח'אמנהאי (פארס, 24 ביולי 2014).

תהלוכות יום ירושלים העולמי (איסנ"א, 1 ביולי, 2015).

23. המתקפה הצבאית הסעודית בתימן (מבצע "סופה נחרצת") במרץ 2015 הביאה להחרפה נוספת ביחסים בין איראן לחמאס. עם תחילת המתקפה פרסמה חמאס הודעת תמיכה בנשיא תימן המודח והביעה למעשה תמיכה במתקפה הסעודית. הודעה זו נתפסה בעיני איראן כסטירת לחי נוספת מצד חמאס וכעדות לכך שהא מעדיפה את קידום קשריה עם סעודיה והמחנה הסוני על פני הידוק קשריה עם טהראן. ביקור שקיים ח'אלד משעל, ראש הלשכה המדינית של חמאס, בסעודיה ביולי 2015 הביא להעמקת המשבר בין איראן לחמאס ולביטול ביקור מתוכנן של משלחת חמאס באיראן. הקשר בין איראן לזרוע הצבאית של חמאס נמשך חרף המתיחות ברמה המדינית, אך יכולתה של איראן להעביר רקטות מתקדמות ואמצעי לחימה לארגוני הטרור בעזה דרך היבשה, הים ומערכת המנהרות המסועפת הוגבלה באופן משמעותי בעקבות מבצע "צוק איתן" וההתפתחויות המדיניות במצרים.

24. המחויבות האיראנית לסייע למאבק הצבאי הפלסטיני נותרה, עם זאת, בעינה. בכירים איראנים שבו וביטאו את מחויבותם להמשך הסיוע האיראני לפלסטינים, במיוחד לנוכח ההסלמה המחודשת בעימות הישראלי-פלסטיני בשנה האחרונה. בפגישה עם בכירים פלסטינים ולבנונים שביקרו באיראן לרגל יום השנה למהפכה האסלאמית בפברואר 2016 הצהיר עלי שמח'אני (Ali Shamkhani), מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, כי שיקום רצועת עזה ושיפור יכולותיה ההגנתיות נמצאות על סדר יומה של איראן. הוא הגדיר את הסוגיה הפלסטינית כמוקד המאבק של העולם המוסלמי נגד "ההגמוניה העולמית והקולוניאליזם" (איסנ"א, 14 בפברואר 2016).

ועידה בינלאומית לסולידריות עם מסגד אל-אקצא (טהראן טיימס, 15 במאי 2016)

25. הסיוע הכספי האיראני לפלסטינים נמשך, אף הוא. בפברואר 2016 קיים **מחמד פתח-עלי** (Mohammad Fathali), **שגריר איראן בבירות**, מסיבת עיתונאים בה הצהיר, כי בכוונת איראן להעניק 7,000 דולרים לכל משפחה של "שהיד" פלסטיני שנהרג ב"אנתיפאדת ירושלים" ו-30 אלף דולרים לכל משפחה, שבייתה נהרס על-ידי ישראל (פארס, 24 בפברואר 2016). בנובמבר 2015 דווח, כי איראן תעביר סיוע כספי בסך שני מיליון דולר למשפחות מחבלים ברצועת עזה. **נאפד' אל-אערג'** (Nafez al-Araj), העומד בראש המוסד הפלסטיני אלשהיד (al-Shaheed) אמר, כי הסיוע

ינתן לכ-4,700 משפחות מחבלים, שנהרגו מתחילת האנתיפאדה השנייה בשנת 2000 ועד ליוני 2014. לפי תכנית הסיוע, משפחת מחבל, שהיה רווק, תקבל שלוש קצבאות בסך מאה דולרים כל אחת, ואילו משפחת מחבל, שהיה נשוי, תקבל שלוש קצבאות בסך מאתיים דולרים כל אחת. הוא ציין, שהסיוע נועד להקל על מצוקתן של משפחות החללים המצויות תחת מצור ישראלי וסובלות ממצב כלכלי קשה ברצועת עזה. הוא הביע את הערכתו לאיראן על תמיכתה הנמשכת בעם הפלסטיני (פארס, 9 בנובמבר, 2015).

חזבאללה

26. בתוך כך נמשך גם הסיוע האיראני לחזבאללה, שנאמד על-ידי גורמי ממשל אמריקאים בסביבות מאתיים מיליון דולר לשנה. בנוסף מעניקה איראן לחזבאללה סיוע צבאי רחב היקף וסיוע למוסדות החברתיים של הארגון בשווי מאות מיליוני דולרים לשנה. התשתית הצבאית, שבונה חזבאללה בלבנון באמצעות הסיוע האיראני, נועדה להיות מופעלת בבוא היום נגד ישראל בהתאם לאינטרסים איראנים. ביטוי עדכני לכך ניתן על-ידי חסין סלאמי (Hossein Salami), סגן מפקד משמרות המהפכה, בנאום שנשא לרגל "יום ירושלים העולמי" ב-1 ביולי 2016. **סלאמי הצהיר, כי למעלה ממאה אלף טילים מוכנים כיום לשיגור לעבר ישראל ועשרות אלפי טילים ארוכי טווח מוכנים באזורים נוספים בעולם המוסלמי על מנת "להסיר את ישראל אחת ולתמיד מהגיאוגרפיה הפוליטית של העולם"** (פארס, 1 ביולי 2016).

27. ב-24 ביוני 2016 נשא חסן נצראללה, מזכ"ל חזבאללה, נאום בו התייחס לשורה של אתגרים העומדים עתה בפני חזבאללה. אחד מהנושאים אליהם התייחס נצראללה בהרחבה היה הלחצים, שמפעילה ארה"ב על מערכת הבנקאות הלבנונית לבל תשתף פעולה עם חזבאללה (המוכלל ע"י ארה"ב ברשימת ארגוני הטרור העולמיים מאז 1995). בנאומו תקף נצראללה את מערכת הבנקאות הלבנונית על שנכנעה ללחצים האמריקאים והקפיאה חשבונות של מוסדות צדקה המזוהים עם חזבאללה ושל פעילי חזבאללה. אולם, לטענתו, לחצים אלו לא ישפיעו על חזבאללה שכן, לדברי נצראללה, כל תקציבו **מגיע ישירות מאיראן ולא באמצעות הבנקים הלבנוניים** ("תקציב חזבאללה, משכורות, כספים, אוכל, שתייה, נשק, כל אלה מגיעים מאיראן... כל עוד יש באיראן כסף, יש לנו כסף").

28. הסיוע הכספי האמריקאי, שמעניקה איראן לחזבאללה, נאמד ע"י גורמי ממשל אמריקאים **בסביבות 200 מיליון דולר לשנה**¹. בנוסף לכך מעניקה איראן לחזבאללה סיוע צבאי רחב היקף

¹ הדו"חות השנתיים של מחלקת המדינה האמריקאית ציינו בעבר, כי איראן מסייעת לחזבאללה בסכומי כסף שנתיים בהיקף של מאות מיליוני דולרים: ממשל אובמה דיווח בשנת 2010, כי איראן תומכת בחזבאללה בסכומי כסף שנתיים הנאמדים בכ- **200-100 מיליון דולרים**. גם משרד ההגנה האמריקאי העריך את הסיוע השנתי של איראן לחזבאללה **בסביבות ה-100-200 מיליון דולרים** (אתר שרות המחקר של הקונגרס האמריקאי, CRS.gov, 31 ביוני 2015). **מתיאו לויט**, מומחה אמריקאי לסוגיית מימון ארגוני טרור, העיד בעניין זה בפני תת-הוועדה ליחסי חוץ של בית הנבחרים האמריקאי (17 בספטמבר 2015). לדברי מתיאו לויט איראן מעניקה לחזבאללה סיוע בסך **200 מיליון \$ לשנה**. בנוסף לכך היא מעניקה לו **אמצעי לחימה, אימונים, מודיעין וסיוע לוגיסטי**. הוא הוסיף, כי ב-18 החודשים האחרונים קיצצה איראן בסיוע הכספי שלה לחזבאללה, וציין כי הדבר מהווה "תועלת אגבית" מהסנקציות שהוטלו עליה ומהנפילה במחיר הנפט (washingtoninstitute.org). אומדנים אחרים של הסיוע הכספי השנתי האיראני לחזבאללה נעים על פי מקורות מערביים וערביים בין **200 ל-300 מיליון דולרים**. כך למשל, דיווח העיתון הכוונתי **אלקבס** באוקטובר 2011 כי חזבאללה מקבל מדי שנה **\$350 מיליון לשנה**. באוקטובר 2014 נקב העיתון הצרפתי **לה מונד** באתו מספר. ביוני 2016 ציטט העיתון הלונדוני **אלערב** גורמי מודיעין אמריקאים, שנקבו **במספר 200 מיליון דולרים** (en.iranwire.com).

וסיוע למוסדות החברתיים של חזבאללה, ששוים, להערכתנו, מאות רבות של מיליוני דולרים לשנה. התשתית הצבאית, שבונה חזבאללה בלבנון באמצעות הסיוע האיראני נועדה להיות מופעלת בבוא היום נגד ישראל בהתאם לאינטרסים האיראנים.

29. גם בסוריה פועלת איראן לטיפול תשתיות טרור ברמת הגולן מול החזית הישראלית באמצעות התארגנויות טרור מקומיות הפועלות באזור, תוך ניצול החלל הריק, שנוצר בעקבות אובדן השליטה של המשטר הסורי (התארגנויות חזבאללה, התארגנות דרוזית מקומית, פעילים של הג'האד האסלאמי בפלסטין). עד כה נכשלה איראן במאמצי לבסס תשתיות טרור משמעותיות בגולן. הדבר נובע בעיקר ממאמצי סיכול מתמשכים מצד ישראל ומן הצורך האיראני לרכז את עיקר מאמצי הלחימה של משמרות המהפכה והכוחות השיעים הפועלים בחסותם באזור חלב.

שינוי מסוים בקרב אינטלקטואלים איראנים

30. בשולי השיח הציבורי המתנהל באיראן ניתן להבחין בניצנים של שינוי מסוים כלפי ישראל. שינוי זה מוגבל, עם זאת, לחוגים נטולי השפעה של ממש על עיצוב המדיניות האיראנית, ובהם מספר אינטלקטואלים המזוהים עם המחנה הפרגמטי, כגון: פרופ' צאדק-זי באכלאם (Sadegh Zibalakam). מאוניברסיטת טהראן הקורא בשנים האחרונות לבחינה מחודשת של עמדת הרפובליקה האסלאמית כלפי ישראל.

לקט הצהרות איראניות ביחס לישראל בשנה האחרונה

המנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי, בנאום ב-9 בספטמבר, 2015:

"חלק מהציונים אמרו שלנוכח תוצאות שיחות הגרעין, הם השתחררו למשך 25 שנים מדאגותיהם ביחס לאיראן, אך אני אומר להם: אתם כלל לא תראו את 25 השנים הבאות ובעזרת האל לא יתקיים דבר בשם המשטר הציוני באיזור. במהלך תקופה זו הרוח האסלאמית של המאבק, הגבורה והג'האד לא ייתן מנוח לציונים" (תסנים, 9 בספטמבר 2015).

המנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי, בפגישה עם יו"ר הג'האד האסלאמי בפלסטין, רמדאן עבדאללה שלח, מאי 2016:

"המלחמה רחבת ההיקף כיום באיזור היא המשך המלחמה שהחלה לפני 37 שנים נגד הרפובליקה האסלאמית של איראן וסוגיית פלסטין היא סוגיית המפתח במאבק זה. כשם שאיראן ראתה בתמיכה בפלסטין את חובתה למן ההתחלה, היא תמשיך לממש חובה זו גם בעתיד...ההגנה על העניין הפלסטיני מעוגנת באופיה של הרפובליקה האסלאמית של איראן...ההגנה על פלסטין מסמלת את ההגנה על האסלאם" (פארס, 2 במאי 2016).

יו"ר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר, עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני, בפגישה עם מזכ"ל הג'האד האסלאמי בפלסטין, רמדאן עבדאללה שלח, מאי 2016:

"המוסלמים הזניחו בשל המהומה הפוליטית את הסוגיה החשובה ביותר של המוסלמים, כלומר פלסטין, ונלחמים אלה באלה במקום להגן על השאיפות הפלסטיניות...אנחנו רואים את היום בו לא יתקיים כיבוש בשם ישראל באיזור" (פארס, 2 במאי 2016).

מפקד משמרות המהפכה, מחמד-עלי ג'עפרי, בכנס "עזה, סמל ההתנגדות", ינואר 2016:

"פלסטין תישאר הסוגיה המרכזית של עולם האסלאם...המתח הדתי שנוצר על-ידי אמצעי התקשורת הקשורים לבית המלוכה הסעודי גרמו לכך שלא זו בלבד שהסוגיה הפלסטינית יצאה מראש סדר העדיפות של מדיניות החוץ של מדינות ערב, אלא שגם העמים הערבים מפנים תשומת לב פחותה ביותר למה שמתרחש בפלסטין...יותר מ-200 אלף כוחות עממיים מאורגנים הוקמו במדינות [האיזור] כנגד הטורויסטים, שאף צבא, אפילו אמריקה וישראל, אינו מסוגל להיאבק נגדם. ההישגים האלה יימשכו עד לשחרור פלסטין וירושלים וניצחון זה קרוב" (ספאה ניוז, 20 בינואר 2016).

**מפקד הבסיג', מחמד רזא נקדי (Mohammad Reza Naqdi),
באיגרת למזכ"ל חזבאללה, חסן נצראללה, ולמפקד כוח קדס,
קאסם סלימאני, בעקבות פריצת המצור מעל העיירות השיעיות
נבל(Nubul) ואלזהרא (al-Zahra) בסוריה, פברואר 2016:**

"אין ספק שחזית ההתנגדות תביס בעמידתה האיתנה את שליחותם של הטרוריסטים האמריקאים-תכפיריים לשמור על המשטר הציוני והמשך הניצחונות הגדולים הללו יסלול את הדרך לחיסולו המוחלט של המשטר הציוני...אני מתפלל לאלוהים שיאריך את חייו של מנהיגנו הגדול, אמאם ח'אמנהאי, ויקרב את יום פגישתנו בשערי ירושלים" (פארס, 4 בפברואר 2016).

מפקד זרוע היבשה בצבא איראן, אחמד-רזאפורדסתאן (Ahmad Reza Pourdastan), בריאיון טלוויזיוני, אוקטובר 2015:

"אם ישראל תפעל [נגד איראן], נגיב באמצעות טילים ארוכי טווח ואולי היא תושמד בתוך פחות מ-25 שנה...אנחנו מעוניינים שישראל תפעל, כדי שנוכל לממש בהקדם האפשרי את הנחיית המנהיג העליון" (תאבנאכ, 26 באוקטובר, 2015).

הודעה מטעם משמרות המהפכה לרגל "יום ירושלים העולמי", 1 יולי 2016

"סוגיית פלסטין ממשיכה לעמוד בראש סדר העדיפויות של עולם האסלאם. ישראל היא האויב מספר אחת לביטחון האיזור והעולם...לאור הנחיות מנהיג המוסלמים, האמאם עלי ח'אמנהאי, ותמיכתו נראים סימנים לשחרור ירושלים ולהתמוטטות המשטר הציוני ובחסד האל בתוך 25 שנה עץ הרוע והגידול הסרטני הזה יעלם ממפת האיזור" (ספאה ניוז, 30 ביוני 2016).

ממלא-מקום מפקד משמרות המהפכה, חסין סלאמי (Hossein Salami), בנאום מקדים לדרשת יום השישי בטהראן ב"יום ירושלים העולמי", 1 ביולי 2016:

"תמיכת ארצות-הברית במשטר הציוני מעידה על כך, שהמשטר הזה אינו בעל ברית אלא אחת ממדינות ארצות-הברית...המשטר הציוני הוא תוצר משותף של המדיניות האסטרטגית של ארצות-הברית ואנגליה בעולם המוסלמי...כיום בחסד האל הוכשרה הקרקע יותר מתמיד להתמוטטות המשטר הציוני באופן שרק בלבנון יותר מ-100 אלף טילים מוכנים לפגוע בלב הציונים אם המשטר הציוני ירצה לחזור על הטרגדיות שביצע בעבר...כיום כל נקודה בפלסטין הכבושה, ובכלל זה חיפה, נמצאות בטווח פגיעת הטילים...עשרות אלפי טילים ארוכי טווח בנקודות הרחוקות ביותר בעולם המוסלמי רק ממתינים להוראה להסיר את ישראל אחת ולתמיד מהגיאוגרפיה הפוליטית של העולם" (פארס, 1 ביולי 2016).

איש הדת הבכיר, איתאללה נורי המדאני (Ayatollah Nouri Hamedani), ביום ירושלים העולמי, יולי 2016:

"כל המוסלמים בעולם רוצים שישראל, המשטר המלאכותי, המדכא ורוצח הילדים, תחוסל. ישראל היא גידול סרטני יציר כפיה של ההתנשאות העולמית, יום חיסולה וחזרת ירושלים לחיק האסלאם יהיה יום גדול ובעזרת האל העניין הזה יתממש באינתיפאדה השלישית" (תסנים, 1 ביולי 2016).

יו"ר "מועצת המומחים", איתאללה אחמד ג'נתי (Ayatollah Ahmad Jannati), ביום ירושלים העולמי, יולי 2016:

"המסר של האזרחים בתהלוכות יום ירושלים העולמי לארצות-הברית ולישראל הוא שאנחנו נמשיך להגן על האידיאלים הפלסטינים...דרכה של האומה האיראנית תימשך עד לחיסולה המוחלט של ישראל שהינו קרוב" (איסנ"א, 1 ביולי 2016).

סגן שר החוץ לענייני ערב ואפריקה, אמיר-חסין עבדאללהיאן, בהודעה לרגל "יום האדמה" הפלסטיני, 1 אפריל 2016:

"התמיכה בפלסטין היא הנושא החשוב במעלה של העולם המוסלמי ואסור שמשברי הטרור באזור יסיטו את תשומת לב העולם המוסלמי מסוגיית פלסטין וירושלים. התמיכה היעילה בפלסטין והמאבק האמיתי בטרור הם כעת שני הנושאים החשובים באזור...המשטר הטרוריסטי הציוני הוא המקור המרכזי לחוסר הביטחון באזור... האנתיפאדה השלישית של העם הפלסטיני היא תגובה טבעית של בעליה המקוריים של אדמת פלסטין להמשך המדיניות התוקפנית של המשטר הציוני" (תסנים, 1 באפריל 2016).

ח'סרו ערוג' (Khosrow Arouj), יועץ בכיר למשמרות המהפכה, יולי 2016:

"האמאם ח'מיני הנחה להציב את השמדת ישראל על סדר היום ולחסל את "הגידול הסרטני" הזה [הכוונה לישראל]...חשבנו שחמאס יישא את דגל המאבק נגד ישראל עד לחיסולה, אך כעת אנו רואים שהם מדברים אחרת" (מהר, 9 ביולי 2016).